

En gammel Bryllupsvisе.

Meddelt af Postekspedient C. Klitgaard, Aalborg.

De levende Recepters

Prærogativer

*frem for de døde betragtet, da Brudgommen,
Velædle og Veløise Sr. Hieronymus Carstensen,
Apothequer udi Ribe, lod sig med een af de Levendes,
Ædle og Dydsirede Jomfru Elisabeth Fog
udi et kjærligt Ægteskab forene
udi Hvidding Præstegaard, d. 6. Dec. 1748,
af
Brudeparrets forbundne Ven.**

Det Bryllupsdigt, hvoraf her meddeles et Brudstykke, findes i Afskrift blandt nogle ukatalogiserede Papirer i Aalborg Stiftsbibliotek, og har vist tilhørt Biskop Fogtmann.** Det her meddelte Afsnit af Digtet synes mig ikke at være uden Interesse, idet det paa en revuagtig Maade skæmter over Forholdene i Ribe under det 18. Aarhundredes Nedgangsperiode. Anm. 1, 2 og 3 er af den ubekendte Afskriver og vist fra det 19. Aarhundredes 1. Trediedel. De med Bogstaver betegnede Anm. er derimod af mig.

C. Kl.

*) Han hed Wellejus, og han siger et Sted i Digtet, at han er af Præsteslægt; det ligger da nær at antage, at han var Brudens Morbroder eller Søkendebarn. Bruden (f. 1728, † 1761) var nemlig Datter af Provst Klemens Jørgensen Fog († 1763) og Magdalene Hansdatter Wellejus († 1737). Brudgommen Sr. Hieronymus Carstensen fik Apoteker-Privilegium i Ribe 1746 og havde det til 1772.

***) Nik. Fogtmann var Biskop i Ribe 1831—33, i Aalborg fra 1833 til sin Død 1851.

Herbis non verbis corde virescit homo.

Ei Snak og Pral, men Urter skal et Menneske oplive.

Jeg denne Opskrift saae
og læste her i Staden, ^a
da jeg forleden vilde gaae
igennem Østergaden,
hvor Salomon afmalet er
paa Apotheker-Brettet,
at hver kan see og mærke: dér
er Apothek anrettet.

∴ Mon Salomon, hans Majestæt,
har kunnet sig indbilde,
man paa et Apotheker-Bret
ham saa ophøie vilde?
I Herrer Apothekere
nok ogsaa kunde hænge
en mindre Mand til Spot og Spee
for Piger og for Drengene,
dog ej saa just en Tremarksmand,
thi denne ingenlunde
til Apotheker-Stat og Stand
sig ret beqvemme kunde. ∴∴
Da jeg fik dette læst og seet,
jeg tænkte, det kan tjene
mig, naar jeg skal som en Poet
to Negliker forene,
som i et Apothek skal staae,
skal voxer, groe og være,
og siden derpaa andre smaa
og spæde Blomster bære.

— — — — —
— — — — —

a. I København.

Før skal Ribe blive nye,
 som den gamle Riber-Bye;
 man skal Spiir oprejse
 før paa store Kirke Taarn,
 som man haver seet tilforn,^b
 op i Skye at kneise;
 før skal samme Kirke faae
 for glassered' Stene blaa
 Blye paa søndre Side;^c
 Før og St. Christopher skal
 med den Munk anrette Bal
 og paa Dragen ride;¹

¹ St. Christoffer, hvis Billede findes i Terpagers Ripæ Cimbr., stod i en Udbygning af Domkirken, men blev hugget itu, da Kirken blev repareret 1792. Munken i Domkirken er Dem (∩: Fogtmann?) vel bekendt fra Deres Skolegang. Den gamle Bispekaabe, som Klokkerens Dreng viste sig med ved Markedsdagene, og deri forestillede den saakaldte Munk, blev endelig, men post festum, tagen under Laas og Lukke, da denne Levning fra den katolske Tid var næsten ødelagt.* Anledningen dertil gav Stiftamtmand Moltkes Svoger.** som en Markedsdag kom ind i Kirken og saa de skandaløse Optrin, Pøbelen foretog derved, hvorover han dolerede djæveligen.

* Se „Fra Ribe Amt“ V 189 f.

** Maa vist være Kammerherre Poul Rosenørn til Ulriksholm († 1829), med hvis Søster Stiftamtmand Moltke var gift (se „Fra Ribe Amt“ V 162). (Red. Anm.)

b. Spiret paa Domkirkens Taarn var vistnok allerede nedstyrtet i det 15. Aarhundrede.

c. Ved Reparationen 1738—1743 skulde Taget udbedres, men da Blyet ikke vilde slaa til, maatte en Del af Tagets søndre Side belægges med glasserede Sten. (C. E. Secher: Danmark II, 707.)

før bli'r Handelen i Stand; ^d
 før ved Ribe fattes Vand;
 før skal Flod ophøre;
 før man ingen Vahre meer
 over Aae paa Baade seer
 Folk om Nat at føre; ^e
 før ei Stude gennemgaar;
 før skal Heste, Køer og Faar
 ikke overstjæles;
 før en Rytter dem opspør,
 før man ikke Vod-Mænd smør,
 før af dem ei hæles; ^f
 før skal Bondens Koe ei faae,
 som bor langs med Kongens Aae,
 hvert Aar femten Kalve; ^g
 før faar Gredstedbro sit Syn,
 som er pantsat udi Fyen, ^g

^g I de Landsbyer, som ligge i en vis Afstand langs med Kongeaaens søndre Side, fik Kreaturerne et Brændemærke paa Hornene, og dermed fulgte med Hensyn til Tolden aldeles Fritagelse. Følgen deraf var, at man praktiserede did en Mængde Kalve, som foregaves at være fødte der, saa at en Koe i den Egn let kunde faae 15 Kalve om Aaret.

d. Byens Handel, der i forrige Tider havde været saa blomstrende, var paa denne Tid kun ringe, jvf. Anm. j. I en Beretning fra 1736 skrives om den store Skibsfart og Handel, som forhen havde været dreven i Ribe. (A. St. 702.)

e. Smugleri.

f. Fiskernes Tavshed med Hensyn til Oversmugling af Kreaturer blev altsaa betalt med klingende Mønt.

g Der findes i Fyns Bispearkiv en udateret Indberetning, vistnok fra Præsten i Bjergby paa Taasinge, om et Syn, som en Mand fra Helløv mente at have haft, og som han mente at have givet

dog det har det halve;^h
 før skal Flensborg ikke flye
 Klæde hen til Riber-Bye;
 før ei al Slags Vine;
 før ei gamle Specier
 i Commerce-Raads Gjemme er
 og udi hans Skrine;ⁱ
 før skal Farv'rens Mølle gaae,^j
 før udtømmes skal Nibs-Aae
 og ei Fiske give;
 før paa Holmen og Koebroe
 skal ei komme Hest og Koe;
 før ei Græs skal blive;
 før skal Slottet bygges op
 og i Sky opreise Top,
 som i fordums Dage;
 før skal mand i alt det Guld,
 som er der lagt ned i Muld,
 komme til at rage;

ham en Aabenbaring om, at København skulde forgaa om 40 Dage, hvis Indbyggerne ikke omvendte sig og Kongen ikke afstod den halve Told paa Købstæderne og den halve Skat paa Landsbyerne (Sunds Herred Nr. 47, se Kirkehist. Saml. 5 R. III 284) — Det var jo muligt, at der sigtedes hertil; men i saa Fald kan den nævnte Præsteindberetning næppe være fra omtr. 1680, som der formodes paa anf. St. i Kirkehist. Saml., da det vilde være for lang Tid før Brylluppet til, at Begivenheden da kunde være almindelig bekendt.

h. ?

i. Her sigtes vistnok til den velhavende Kommerceraad Christen Siegfried Eenholm, der 1725 tog Borgerskab som Købmand i Ribe, efter at han 1723 havde ægtet Enken efter Raadmand Mads Pedersen Fridsk.

j. Ribe var ved Midten af det 18. Aarhundrede nedsunken i Fattigdom, og Næringslivet stagnerede (se C. E. Secher: Danmark II, 702 f.).

før skal Skolen brækkes ned,
 før skal Rector^k blive kjed
 af en Stuil at rette;
 før Disciplene forsmaaer
 de sædvanlig trende Kaar,
 som enhver kan gjætte;¹
 før skal ei i Kirkens Gang
 og ved Aftens-Bøn og Sang
 spilles Mariage;³
 før og udi Hospital
 Pigerne, som der er, skal
 paa der' Mødom passe:^m
Før vor Brudgom og vor Brud,
som nu samlet er i Gud,
skal af Vanheld trykkes;
før det engle-yndig Par,
som i Ribe Bolig har,
nogen Tid ulykkes.

³ Medens Disciplene forrettede Chorsangen i Domkirken om Aftenen Kl. 5, var der et almindeligt Stævne-møde af Byens unge Karle og Piger. Længere tilbage i Tiden stod Kirken bestandig aaben om Dagen, f. Eks. i min Faders Skolegang, og da skal megen Uterlighed være bedreven i Kirken.

k. Christian Falster († 1752), bekendt som en ihærdig og dygtig Skolemand.

l. ?

m. De sædelige Forhold i Hospitalet — det gamle Sortebrødrøkloster — var vel paa den Tid mindre gode.